

Fredningsforslag i Københavns Kommune

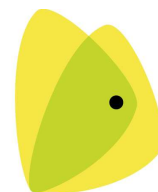
Kløvermarken

Udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening
Maj 2009

Kløvermarken set fra luften mod nord. Christianshavn og København kan skimtes i toppen af billedet. Kløvermarksvej som afgrænser Kløvermarken mod nord fører i nordøstlig retning til den tidligere flådestation Holmen. Foto: Attribution ShareAlike 2.5

Danmarks
Naturfredningsforening

Dato: 12. maj 2009
Sagsbehandler: Birgitte Bang Ingrisch

Fredningsnævnet for København
Retten i Lyngby
Hummeltoftevej 10
2830 Virum

Forslag til fredning af Kløvermarken

Indholdsfortegnelse:

1. Baggrunden for forslaget og beskrivelse af området	side 3
2. Fredningsforslagets afgrænsning	side 9
3. Planlægnings- og fredningsmæssige forhold	side 10
4. Forslag til fredningsbestemmelser	side 10

Bilag:

Bilag 1:	Areal- og lodsejerliste
Bilag 2:	Budgetoverslag
Bilag 3:	Brev af 18. juli 2006 fra DN og FR til Københavns Kommune
Bilag 4:	Brev af 20. juli 2006 fra Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse til DN

Kortbilag 1: Fredningskort i 1:5.000 og oversigtskort i 1:12.500

1. Baggrunden for forslaget og beskrivelse af fredningsområdet

Indledning

Baggrunden for fremsættelsen af fredningsforslaget er ønsket om at sikre, at Kløvermarken ikke gøres til genstand for byudvikling, men bevares som et offentligt og rekreativt grønt område ud fra landskabelige, kulturhistoriske og rekreative hensyn.

Arealet har i dag en åben ubebygget karakter. Det udgør det eneste tilbageværende sted, hvor man kan opleve byens volde og tårne fra et umiddelbart foranliggende åbent areal, som til sammen udgør en helhed.

Kløvermarken har dernæst stor kulturhistorisk værdi, fordi det udgør resten af det oprindelige glaci - fæstningsbyens forterræn med demarkationsbegrænsninger og frit skydefelt. Arealet har tjent som Christianshavns gamle fælle, ligesom oprindeligt Nørre Fælle, Blegdams Fælle og Øster Fælle, som nu udgør Fælledparken. Arealet har desuden tjent som militærets flyveplads.

Sidst men ikke mindst har arealet stor betydning som et stort grønt område for befolkningens friluftsliv i Københavns sydlige del og er særligt karakteristisk ved, at man har frit indkig til fælleden. Efter Naturbeskyttelseslovens § 1 stk. 3 skal der ved lovens administration lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden. Foreningen finder at Kløvermarken netop er et sådant bynært areal, der falder indenfor det naturbeskyttelsesloven i sit formål tilsigter at beskytte.

De seneste års debat om anvendelsen af Kløvermarken og stor dele af de arealer der grænser op til Kløvermarken (Nordøstamager) har gjort det klart for foreningen, at planlægningen ikke alene på sigt vil kunne sikre Kløvermarkens åbne karakter. Samtidig vil Kløvermarken få endnu større rekreativ betydning, hvis planerne om byudvikling på Nordøstamager realiseres.

Kløvermarken har i mange år været udlagt som grønt område i kommuneplanen for København. Det betyder at området kan anvendes til park, forlystelsespark, legeplads, kirkegård og andre grønne anlæg, sportsanlæg, ikke-varige kolonihaver samt tilhørende miljømæssige og publikumsorienterede servicefunktioner, og i princippet har samme planmæssige status som Fælledparken, Kongens Have og Københavns øvrige parker.

I 2006 besluttede Københavns Kommune, at der skal bygges 5000 billige boliger rundt omkring i København. Som led i det påbegyndte kommunen en planproces for at kunne opføre op til 3000 boliger på Kløvermarken, hvoraf kun en del skulle være billige boliger. Resten skulle udbydes på lige markedsvilkår og på den måde være med til at finansiere de billige almennyttige boliger.

Kommunen havde i første omgang besluttet sig for et byggeri på Kløvermarken, der var udformet som en ringbebyggelse hele vejen rundt i kanten af Kløvermarken. Det var et 22 meter bredt bælte i 3-15 etager. Tanken var, at der fortsat skulle kunne spilles fodbold på Kløvermarken, uanset at der blev opført 3000 boliger, som ville omkranse fodboldbanerne.

Foreningen gjorde indsigelse imod byggeriet under henvisning til, at det ville lægge beslag på store dele af et af byens grønne områder og måske skabe et pres på byens øvrige grønne områder for nye boldbaner til erstatning for dem man mistede på Kløvermarken. Indsigelsen kom der ikke umiddelbart noget ud af. Ringbebyggelsen havde imidlertid mødt så meget folkelig og politisk modstand, at kommunen af egen drift i august 2007 besluttede at lade sagen gå om og indhente nye ideer til, hvordan en bebyggelse skulle udformes, ved at udskrive en arkitektkonkurrence, som skulle forløbe i første halvår af 2008. Det var på den baggrund, at foreningen besluttede at starte en fredningssag for Kløvermarken, da det er eneste mulighed for at bevare det grønne område. Trods det vedtog kommunen i december

2007 en rækkefølgeplan, som ændrede Kløvermarkens status fra O-område til B-område, og som betyder at hele området nu i princippet kan bebygges.

Foreningen fulgte efterfølgende sagen og satte sig ind i de konkurrencevilkår, hvorpå 8 forskellige arkitektfirmaer skulle løse opgaven. Umiddelbart var der ikke i vilkårene for konkurrencen lagt konkret op til at området skal sikres som offentligt grønt område. Kommunen fandt imidlertid, at et af projekterne levede op til de stillede krav. Det var projektet *Den grønne flod*, der i sin grundform udnyttede store dele af Kløvermarken til bebyggelse, men til gengæld gik ud til Prøvestenskanalen og inddrogede en del af Kløverparken (en privatejet stærkt forurenede industrigrund), og udlagde denne til grønt område til erstatning for de dele af Kløvermarken, der skulle bebygges.

DN fandt projektet spændende og kunne med visse tilretninger se, at man måske kunne nå overens med kommunen om bebyggelse af dele af det store område til gengæld for fredning af et areal der svarede til Kløvermarken men med en lidt anden facon, og som til gengæld åbnede området ud mod vandet.

Efter et års møder og forhandlinger mellem Danmarks Naturfredningsforening og Københavns Kommune har det nu vist sig, at der ikke er et flertal i kommunen for at gennemføre byggeriet på Kløvermarken og Kløverparken, hvorefter projektet er bortfaldet.

På den baggrund er DN tilbage ved sit udgangspunkt, nemlig en permanent sikring af Kløvermarken gennem fredning, med det formål at sikre udsigten til byens tårne, at sikre Kløvermarken fastholdt som åbent grønt rekreativt område og endelig at skabe grundlag for et øget naturindhold på Kløvermarken til glæde for alle de ekstensive brugere af området.

Kløvermarken er knap 38 ha og ejes i sin helhed af Københavns Kommune. Området afgrænses af Uplandsgade, Raffinaderivej og Kløvermarksvej.

Københavns skyline. Foto: Birgitte B. Ingrisch

Landskabet

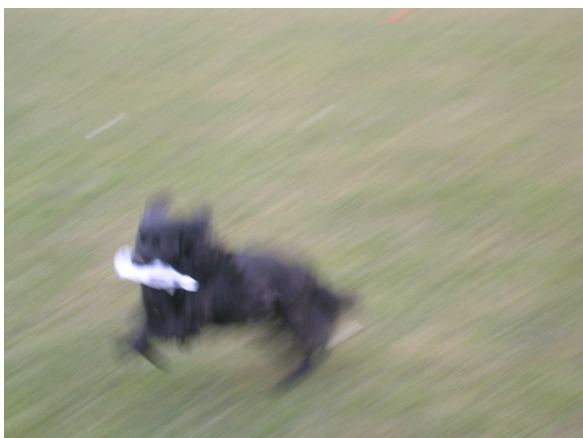
Kløvermarken ligger på det nordlige Amager som et stort åbent fladt grønt landskab midt i den tætte storby kun ca. 2 km. Fra Rådhuspladsen. Området er karakteriseret ved det åbne kig i alle retninger. Især kigget mod city i nordvest giver et indtryk af byens profil med tårne og spir i det fjerne. Vender man derimod blikket mod syd og øst, stoppes det åbne kig af Prøvestenens siloer og blandet erhvervsbyggeri i Kløvermarkens rand.

Kløvermarken består i dag langt overvejende af græsplæne med randbevoksning. Med fredningen ønskes det åbne landskab udviklet, så der skabes grundlag for et større naturindhold til glæde for både brugere og den vilde flora og fauna. Dette bør ske i respekt for og samklang med det stigende behov der er i København for idrætsfaciliteter, herunder særligt fodboldbaner.

Mellem Kløvermarksvej og Stadsgraven ligger syv haveforeninger. Desuden ligger der langs det tidligere banearreal mellem Uplandsgade og Kløvermarken en stribe kolonihaver. På selve Kløvermarken ligger blandt andet Kløvermarkens Idrætsanlæg.

Prøvestenens siloer og Lynettens vindmøller danner bagtæppet mod øst, mens byens tårne er et unikt panorama mod vest. Foto: Birgitte B. Ingrisch

En hund samler affald på Kløvermarken – her en vandflaske, som måske er glemt af en spiller efter en kamp. Mange steder sidder fuglene i store flokke, her er det strandskader i straffesparkfeltet med en råge kredsene overover. Foto: Birgitte B. Ingrisch

Idræt på Kløvermarken

Kløvermarkens idrætsanlæg huser 14 frivillige folkeoplysende foreninger med ca. 1.700 medlemmer. Her ud over benyttes Kløvermarken af mange andre brugere brugere, som langt overvejende er uorganiserede; hundeluftere, golfspillere, solbadere, joggere, drageflyvere, fodboldspillere m.fl.

Kløvermarkens Idrætsanlæg består af

- 20 stk. 11-mands fodboldbaner
- 20 stk. 7-mands fodboldbaner
- 2 stk. grusbaner
- 1 stk. kunstgræsbane
- 1 stk. australsk fodboldbane
- 1 stk. cricket pitch

Endvidere findes der et vægtløftningslokale samt omklædnings- og klubfaciliteter. På anlægget dyrkes der således fodbold, australsk fodbold og vægtløftning. Anlægget er på godt 320.000 kvadratmeter og hjemmebane for mange fodboldklubber, herunder:

- Amager FC

- Boccia Seniors
- Boldklubben Amalie
- BK Hattrick 04
- Boldklubben Olympia 1921
- BK Royal
- B.62
- Christianshavns Idræts Klub, Fodboldafdelingen
- Christiania Sports Club
- Copenhagen Juniors
- FC Charles
- FC Nyhavn
- FC Pain
- FC Pharma
- FC Spark
- FC Øregård
- IF Føroyar
- Kløvermarkens Forenede Boldklubber
- Olympia Århus København
- Real Copenhagen Airport
- Sundby Boldklub
- Sundby KFUM
- Sønderbro Fight
- Øresundskollegiets Fodboldklub

Fodboldentusiaster trodser vejret. Foto: Jens Cederskjold, fundet på Google Earth

Byggeri og anlæg på Kløvermarken

Sundby Boldklubs nye 400 m² store klubhus ligger i det sydøstlige hjørne af Kløvermarkens Idrætsanlæg, ud mod Raffinaderivej 1-3, og blev indviet i januar 2000. Sundby Boldklubs klubhus og dets nærliggende fodboldanlæg, bestående af 1 grusbane og 3 nyrenoverede græsbaner på Kløvermarken, er en erstatning for en tvangsflytning fra det forhenværende hjem på det nu nedlagte Amagerbro Idrætsanlæg, der skulle give plads til IT-Universitetet og DR Byen på Amager Fælledvej. Sammen med etableringen af en kunstgræsbane, som kan benyttes af samtlige klubber på Kløvermarken, blev de samlede anlægsomkostninger på 10,6 mio. kr. finansieret af Københavns Kommune. En tilbygning (af arkitekten Peter Voergaard) af mellembygning som opholdsrum blev taget i brug i februar 2003.

Kløvermarkens Forenede Boldklubber (eller KFB, Kløvermarken FB) er en dansk idrætsforening beliggende på nordlige Amager, København, som træner og afvikler deres hjemmebanekampe på Kløvermarkens Idrætsanlæg, hvor klubben ligeledes har deres klubhus, ud mod Kløvermarksvej. Klubben havde indtil den 1. april 2000 til huse i lejede lokaler på Strandlodsvej langt fra Kløvermarken, som imidlertid blev opsagt. KFB etablerede efterfølgende et nyt værested på selve Kløvermarken i samarbejde med Københavns Idrætsanlæg, som stillede jord til rådighed.

Sundby Boldklub. Klubhuset blev indviet i januar 2000 efter at klubben måtte flytte fra Amagerbro Idrætsanlæg. Til klubhuset hører grusbanen på billedet samt tre græsbaner. Foto: Birgitte B. Ingrisch

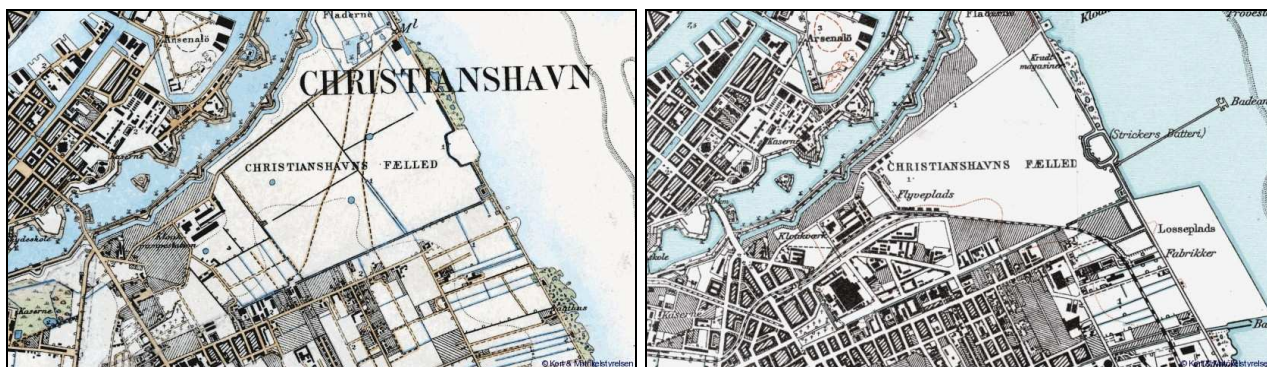
Barakbyen Kløvermarkens Idrætsanlæg, som huser flere forskellige klubber. En del af bygningerne stammer tilbage fra flygtningelejrens tid. Umiddelbart op ad bygningerne ligger 3 kunstgræsbaner. Foto: Birgitte B. Ingrisch

Kløvermarkens kulturhistorie

Kløvermarkens historie går langt tilbage. Arealet udgør resten af det oprindelige glaci - fæstningsbyens forterræn med demarkationsbegrænsninger og frit skydefelt. Kløvermarken er i dag det sidste areal som er tilbage af demarkationsområderne udenfor Københavns volde, og som en del af Amagerbro det eneste af brokvartererne, som ikke er bebygget.

Arealet har også tjent som Christianshavns gamle fælle, ligesom oprindeligt Nørre Fælle, Blegdams Fælle og Øster Fælle, som nu udgør Fælledparken. Fælledeerne var de fælles græsningsarealer, der hørte til byerne.

Kortene nedenfor viser, hvordan Kløvermarken gennem tiden er blevet mindre i takt med byens udvikling.

Kortet tv. er opmålt 1862-1899, mens kortet th. er opmålt 1928-1945. Som det fremgår, er området løbende blevet mindre. Ser man godt efter, kan man se af kortet th. at der lå en badeanstalt hvor Prøvestenen ligger i dag. Kort: KMS

Kortet tv. er fra Vandkunstens vinderprojekt Den Grønne Flod og viser Kløvermarken som en enorm grøn ø i byen. Luftfotoet th. er fra Google Earth og viser den tætte bys omklamring af det sidste åbne areal foran renæssancebyens forsvarsanlæg.

For omkring 100 år siden husede Kløvermarken Danmarks første flyveplads og mange af flyvehistoriens pionerer brugte Kløvermarken til deres flyvninger. Fra omkring 1910 fløj Jacob Ellehammer således fra Kløvermarken, og brødrene Wright, der var de første til at foretage en motoriseret flyvning i verden i 1903, har ligeledes fløjet fra Kløvermarken. Den 5. januar 1910 satte flyveren Robert Svendsen dansk rekord i en højde af 84 meter over Kløvermarken. Arealet har desuden tjent som militærets flyveplads omkring 1. Verdenskrig.

Botved og C.J.C. Olsen er netop landet på Kløvermarken 24. juni 1926 efter en tur i Siam! alt havde de da tilbagelagt 27.805 km og været i luften i sammenlagt 193 timer og 10 minutter.

For godt 60 år siden lå Danmarkshistoriens største flygtningelejr på Kløvermarken. Den eksisterende fra 1945-49 og kunne huse 18.000 mennesker i de barakker, der fyldte hele området. Efter 2. verdenskrig var der 240.000 tyske flygtninge i Danmark og de 92.000 af dem var i Københavnsområdet fordelt på 151 lejre. Tyskerne boede i lejrene indtil de kunne vende hjem. De flygtninge, der døde under opholdet i flygtningelejren på Kløvermarken, blev begravet på Vestre Kirkegård i København sammen med de flygtede tyske soldater.

I dag er der ingen spor efter flygtningelejren på Kløvermarken.

Billedet er fra 1946. De første år fyldte lejrens barakker hele området.

2. Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningsområdet afgrænses mod øst af Raffinaderivej, mod syd af Uplandsgade, mod vest af nyttehave og Kløvermarkens Tennisklub og mod nordvest af Kløvermarksvej.

Fredningsforslagets afgrænsning fremgår i øvrigt af kortbilag 1.

3. Planlægnings- og fredningsmæssige forhold

Kommuneplanforhold: Kløvermarken er i Københavns Kommuneplan 2005 udlagt til 01-område, som kan anvendes til park, herunder forlystelsespark, legeplads, kirkegård og andre grønne anlæg, sportsanlæg, ikke-varige kolonihaver samt tilhørende miljømæssige og publikumsorienterede servicefunktioner.

Rækkefølgeplan for bebyggelse af Kløvermarkskvarteret mv. blev besluttet i december 2007. Planen ændrede områdets status fra o-område til B-område, dvs. fra grønt område til boligområde.

Zonestatus: Byzone

4. Forslag til fredningsbestemmelser

Det foreslås at fredningen tinglyses på følgende bestemmelser:

§ 1 Fredningens formål

- At sikre området som åbent park- og idrætsområde,
- At bevare og forbedre de rekreative muligheder på Kløvermarken. Det indebærer at både de intensive sportsaktiviteter, som foregår på Kløvermarken i dag, og mere ekstensive rekreative aktiviteter skal kunne udfolde sig side om side,
- At bevare det landskabelige udtryk og udsigten fra Kløvermarken mod renæssancebyens tårne og spir. Det indebærer at beplantning generelt holdes i en begrænset højde, og at der ikke opføres hverken byggeri eller anlæg, der forringer udsigten,
- At skabe grundlag for naturpleje og gennem plejeindsatsen at udvikle områdets landskabelige, biologiske og rekreative kvaliteter gennem en målrettet plejeindsats,
- At sikre og forbedre offentlighedens adgang til hele området gennem anlæggelsen af stier.

§ 2 Områdets bevaring

Det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand. Der må således bl.a. ikke foretages ændringer i eksisterende beplantning, i terrænet eller opføres yderligere bebyggelse, veje, anlæg og herunder jordanlæg medmindre andet fremgår af de følgende bestemmelser.

§ 3 Tilstandsændringer, byggeri, tekniske anlæg, oplag mv.

Der må ikke opføres eller opstilles ny bebyggelse, herunder boder, skure og lignende eller foretages om- eller tilbygninger. Dog kan der inden for de på kortet angivne felter ske om- og tilbygninger til de eksisterende klubhuse samt ske nybyggeri. Byggeri skal holdes i ét plan og i sin helhed godkendes af Fredningsnævnet.

Der må ikke anbringes campingvogne eller lignende og teltslagning må ikke finde sted. Dog kan teltslagning i forbindelse med enkeltstående arrangementer finde sted med plejemyndighedens forudgående tilladelse.

Lysanlæg, ud over eksisterende lysanlæg på grus- og kunstgræsbaner, er ikke tilladt i fredningsområdet.

Hegn, udover eksisterende hegn omkring grus- og kunstgræsbaner, er ikke tilladt i fredningsområdet.

Parkering indenfor fredningsområdet må kun finde sted indenfor de afmærkede felter ved klubhusene, jf. fredningskortet. Der kan ikke etableres p-pladser uden for de afmærkede felter.

Der må ikke etableres faste anlæg, konstruktioner eller skæmmende indretninger i området. Der må således ikke opstilles tårne, antennemaster, vindmøller, tankanlæg, større reklameskilte eller lignende. Der må ikke etableres campingpladser, skydebaner, motorbaner, rideanlæg, flyvepladser, oplags- og lossepladser og lignende. Der må ikke føres luftledninger over området.

Dog kan Fredningsnævnet efter en nærmere vurdering tillade aktiviteter og anlæg, som naturligt hører hjemme i et park- og fritidsområde, herunder f.eks. legeplads, grønne anlæg, publikumsorienterede servicefunktioner mv.

Fredningen er ikke til hinder for at der i umiddelbar nærhed af det eksisterende byggeri på Kløvermarken opsættes informationstavler mv. til formidling af fredningen, områdets historie mv.

§ 4 Drift, pleje og tilplantning

Kløvermarken skal fastholdes som overvejende åbent og grønt område forbeholdt idrættens og de ekstensive uorganiserede interesser.

Plejeplanen skal indeholde retningslinier der sikrer at naturindholdet på Kløvermarken øges, så området bliver mere indbydende for andre brugergrupper end fodboldspillerne.

Plejeplanen skal sikre at der plantes mellem 20 og 50 større træer på Kløvermarken, enten spredt eller i trægrupper.

Ved tilplantning af dele af Kløvermarken skal det sikres, at byens tårne stadig kan ses uhindret fra Kløvermarken, at det nuværende landskabelige præg i overvejende grad fastholdes og at den intensive rekreative brug fortsat kan finde sted.

§ 5 Naturpleje (proces)

Københavns Kommune er plejemyndighed.

Plejemyndigheden udarbejder plejeplaner, der forhandles med og tilsendes lodsejerne, Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet. Såfremt der er uenighed mellem plejemyndighederne, DN, Friluftsrådet eller i forhold til lodsejer, træffer Fredningsnævnet afgørelse i sagen.

Forslag til første plejeplan skal foreligge senest to år efter fredningens gennemførelse. Plejeplanen skal efterfølgende revideres hvert 5. år.

§ 6 Offentlighedens adgang.

Området skal som udgangspunkt holdes åbent og tilgængeligt for offentligheden.

Plejemyndigheden skal i forbindelse med første plejeplan etablere en rekreativ gangsti hele vejen rundt i kanten af Kløvermarken. Stien skal grusbelægges og kan have en bredde på op til 2,5 meter. Den nærmere linieføring fastlægges af plejemyndigheden i forbindelse med første plejeplan.

§ 7 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.